

Steffen Groth: “Nordisk socialisme” af Pelle Dragsted giver visionære bud på farbare veje for venstrefløjen

Publiceret 05/05/2021 i [Bøger/Politik & Samfund](#) af [Steffen Groth](#)

Print

DANSK POLITIK // BOGANMELDELSE – Enhedslistens Pelle Dragsted tegner i ny bog konturerne af et fremtidigt idelandskab, som venstrefløjen kan bevæge sig ind i uden at forfalde til revolutionær utopi eller reformistisk rutine.

Første gang jeg oplevede Pelle Dragsted var i 1991 i en sal på Det Frie Gymnasium. Muren var faldet. Demokratiet vandt frem. Og jeg var startet i 1.g på et gymnasium, hvor der var skoledemokrati, hver person – lærer som elev – én stemme.

Skolemødet var gymnasiets øverste organ, og det var netop her en 15-16-årig dreng fra Det Frie Gymnasiums grundskole – 8.-10.-klasse – trådte frem og talte til forsamlingen med en beundringsværdig kraft og klarhed. Jeg husker ikke, hvad Pelle Dragsted talte om dengang, men jeg husker tydeligt de oratoriske evner, idealismen og den uimponerede tilgang til ældre elever og lærere.

Dragsted skriver krystalklart, rationelt, vidende og velunderbygget

Her 30 år senere udgiver Dragsted bogen *Nordisk Socialisme – På vej mod en demokratisk økonomi*, hvor grundtanken er, at demokratiet skal udvides til også at omfatte den økonomiske sfære. Danmarks virksomheder fra produktion og transport til finanssektor og medicinalindustri, skal, hvis det står til Dragsted, i stadig stigende grad demokratiseres. Medarbejderne skal have del i ejerskabet og medindflydelse på beslutningerne. Magtbalancen i den økonomiske sfære skal forskydes fra oligarkisk magt, hvor de få og formuende sætter dagsordenen, til demokratisk magt, hvor de mange eller folket dirigerer retningen.

Andelsbevægelse, kooperativer og offentlig sektor

I overskriftsform lyder visionen måske mere fjern og utopisk, end den er. Der er ikke tale om et radikalt brud. Pelle Dragsted peger på, at Danmark ikke bare rummer kimene, men fuldt udfoldede eksempler på den demokratiske styring af økonomien, som han sigter til.

Det er i lyset af en begyndende forfaldshistorie – som i den venstreorienterede fortælling drives frem af neoliberalismen (privatiseringer, deregulering, mere marked m.m.) – at Dragsteds ide om en ny nordisk socialisme skal forstås

Andelsbevægelsens solidariske princip om at stemme efter hoveder (hver person én stemme) ikke efter høveder (mængden af kvæg) fremhæves som den første demokratiske udfordring af de ulige magtforhold i den økonomiske verden. Siden knopskød det med diverse former for kooperativer – fællesejede, demokratiske virksomheder – der har sat deres præg på Danmark historisk og aktuelt: Arbejdernes Kooperative Boligselskab, COOP, Thise Mejerier, Merkur Andelskasse, GF Forsikring m.m.fl.

Den væsentligste del af den demokratisk forvaltede økonomi er dog den offentlige sektor, der gradvis voksede frem i det 20. århundrede og lagde grunden til de nordiske velfærdssamfund. Her krediterer Dragsted Socialdemokratiet for deres historiske rolle i at udvikle bedre vilkår for lønmodtagere og opbygge et velfærdssamfund med fri og lige adgang til uddannelse, sundhed og socialt sikkerhedsnet.

Fremskridt og tilbagegang i livsvilkår

På Arbejdermuseet i København kan man rum for rum følge fremskridtene i almindelige menneskers livsvilkår over de sidste 150 år. Der aftegner sig i museumstekst, billeder og materialer en optimistisk fortælling om, hvordan faglig organisering og politisk kamp har ført til stadig større lighed og social retfærdighed, fortæller Dragsted. Men så tilføjer han: det paradoksale er, at havde museet ført udstillingen frem til nutiden, ville historien

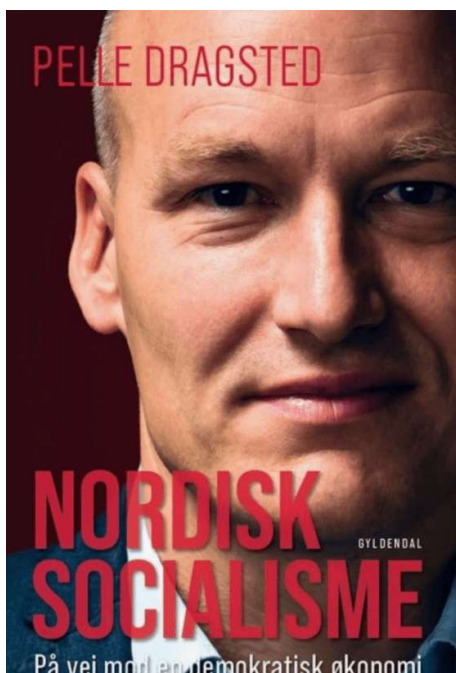
begynde at gå den modsatte vej; afvikling af erobrede rettigheder, større masker i sikkerhedsnettet og stigende ulighed.

Det er i lyset af denne begyndende forfaldshistorie – som i den venstreorienterede fortælling drives frem af neoliberalismen (privatiseringer, deregulering, mere marked o.l.) – at Dragsteds ide om en ny nordisk socialisme skal forstås.

Revolution og reform

De to hovedstrømninger i socialismens historie, den revolutionære og den reformistiske, er begge havnet i en blindgyde i forhold til at besvare de aktuelle udfordringer, mener forfatteren. Målet bliver derfor at finde en ny vej, der får karakter af en slags fusion, der forener det bedste fra de to strømninger.

Den revolutionære strømning har, ifølge Dragsted, fejlagtigt betragtet kapitalismen som et altomfattende system. Og derfor forestillet sig, at et radikalt brud, en revolution, var eneste vej til socialisme. Det har enten resulteret i kolossale historiske fejltrin, som DKPs idealisering af Sovjets totalitarisme, eller på andre dele af den revolutionære venstrefløj manifesteret sig i drømme om luftige utopier, man forestillede sig kunne realiseres efter bruddet. Begge forgreninger af den revolutionære socialisme er vildskud.

I forhold til Socialdemokratiets reformisme anerkender Dragsted de historiske bedrifter, men også Socialdemokratiet lider under forestillingen om kapitalismen som et totalt system. De har blot modsat de revolutionære affundet sig med systemet, som den ramme, der skal spilles inden for. Og de underlægger sig således også et falsk enten-eller, enten kapitalisme eller socialisme, når det kommer til grundlæggende ejerformer.

Dragsteds nordiske socialisme er en antitese til socialismens totalitære vildfarelser

Frem for at se kapitalisme og socialisme som binære modsætninger er det Dragsteds pointe, at samfund altid er hybrider, der rummer både kapitalistiske og socialistiske elementer. USA er fx i langt højere grad domineret af kapitalistiske tendenser end Danmark, hvor socialismen har sat sit præg på væsentlige dele af samfundet.

Opgaven bliver således at bygge videre på det allerede eksisterende demokratiske ejerskab, fælleseje, kooperativer og offentlig velfærd og skabe det Dragsted kalder en pluralistisk arkitektur af demokratiske ejerformer. Målet er på denne måde at forskyde magtbalancen fra kapitalistiske markedsmekanismer mod demokratiske styringsprincipper.

Socialismens skygge

En skygge, der uvægerligt knytter sig til begrebet socialisme, er de totalitære systemer, der er skabt i socialismen navn, med Sovjetunionen som det mest betydningsfulde og mest bloddryppende eksempel. Dragsteds nordiske socialisme er en antitese til socialismens totalitære vildfarelser. Den er vaccineret mod absolutismens virus med sin betoning af en pluralistisk vifte af ejerformer, med sit blik for kompromisser og hybride samfundsformer, med sin understregning af et ”ubetinget forsvar for individets frihedsrettigheder” og med sin bekendelse til det parlamentariske demokrati.

En tanke, der løber som en væsentlig strøm i bogen, er at tidens store problemer, ikke mindst klimakrisen, kræver en gennemgribende omskabelse af vores produktions-, distributions- og forbrugsmønstre. Dragsted har ikke tiltro til, at markedets usynlige hånd på magisk vis kan løse de potentielt katastrofale problemer, der truer menneskeheden, til gengæld fæster han lid til, at vi med en større demokratisering af økonomien i højere grad kan fremme den bæredygtighed, der tjener alles interesser.

Nordisk socialisme er herligt befriet for stivnet dogmatik, rig på mangfoldige ideer og med et potentiale til at vise nye veje for venstrefløjen

Netop den optimistiske tro på fællesskabets kraft og demokratiets klarsyn er en grundpille i bogen. De irrationelle, ukontrollable kræfter, som folket og folkestyret også rummer, nedtones til fordel for visionen om, at udbredelsen af demokrati til flere aspekter af samfundet også er ensbetydende med udbredelsen af fornuft, fremsynethed og fælles interesser.

Idealisme og intellekt

Dragsted skriver krystalklart, rationelt, vidende og velunderbygget. Han tegner konturerne af et fremtidigt landskab, som venstrefløjen kan bevæge sig ind i uden at forfalde til revolutionær utopi eller reformistisk rutine. Den sociologiske forestillingsevne, der kan fremkalde billeder af, at samfundet kan indrettes på en anden og måske bedre måde, er intakt hos Dragsted. Men det parres med en pragmatisme og et blik for realiteterne, som forankrer forestillingerne i virkeligheden.

Måske er de personlige evner også med til at styrke troen på, hvad vi kan udrette i fællesskab. I hvert fald får man som læser styrket troen på demokratiet

De erindringsglimt jeg har af den unge Dragsted fra Det Frie Gymnasiums skolemøde i 1991, står stadig relativt klart. Allerede dengang som 15-16-årig havde han en karisma, en idealisme og et intellekt, der lyste op. Samt et usædvanligt talent for at boltre sig i den demokratiske debat, argumentere og agitere.

Måske er de personlige evner også med til at styrke troen på, hvad vi kan udrette i fællesskab. I hvert fald får man som læser styrket troen på demokratiet, når man læser den bog Dragsted her tredive år senere har brugt sin store analytiske og retoriske skarphed til at berige debatten med. *Nordisk socialisme* er herligt befriet for stivnet dogmatik, rig på mangfoldige ideer og med et potentiale til at vise nye veje for venstrefløjen.

***Nordisk socialisme. På vej mod en demokratisk økonomi*, af Pelle Dragsted.
Udgivet på Gyldendal.
Er udkommet.**

[LÆS ALLE STEFFEN GROTHS ARTIKLER HER](#)

Foto: Bogomslag

- STEFFEN GROTH
- SENESTE ARTIKLER

Steffen Groth er cand.mag i dansk og kulturstudier og underviser ved Niels Brocks Handelsgymnasium. Han bor i København med sin familie, der også tæller hans kone og to børn. Du kan støtte Steffens arbejde som skribent ved POV på MobilePay 31902272.